

Institut za medije Crne Gore
Montenegro Media Institute

ISTRAŽIVANJE
KLEVETA I MEDIJI

- Januar 2005 . -

NOVE ZAKONSKE ODREDBE KOJE REGULIŠU PITANJE KLEVETE

Donošenjem novog krivičnog zakonika napravljen je krupan korak ka dekriminalizaciji klevete u Crnoj Gori. Taj zakon, koji je stupio na snagu početkom aprila 2004. godine, klevetu i dalje tretira kao krivično djelo, ali ukida mogućnost izricanja zatvorske kazne u slučaju njenog izvršenja i zamjenjuje je novčanom kaznom. Minimalna novčana kazna iznosi 1.200 eura. Ukoliko osuđeni nema novca, kazna se izvršava tako što mu se za svakih 40 dosuđenih eura izriče dan u zatvoru, pod uslovom da iza rešetaka ne može provesti više od šest mjeseci.

Novim zakonom propisano je da oštećeni može podnijeti krivičnu tužbu za klevetu tri mjeseca nakon objavljivanja klevetničkog iskaza. U tom slučaju, država naplaćuje novčanu sankciju koju određuje sud. Građanska parnica može biti pokrenuta u periodu od tri godine nakon počinjenog djela, a dosuđena novčana odšteta dodjeljuje se privatnom tužiocu. Krivična tužba i građanska parnica mogu biti pokrenute i istovremeno. Ako se u znatno bržem krivičnom postupku utvrdi da je određeni iskaz klevetnički, ta presuda mora se uvažiti i u parnici, i ostaje samo da se utvrdi visina novčane odštete koja se dodjeljuje podnosiocu tužbe.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja je da se utvrde činjenice vezane za klevetu u medijima u Crnoj Gori, u svjetlu novog krivičnog zakonika koji ovo djelo tretira drugačije, i da se procijeni uticaj nove zakonske regulative na učestalost tužbi za klevetu i zahtjeva za naknadu nematerijalne štete.

METOD PRIKUPLJANJA INFORMACIJA

SUDOVI: U namjeri da istražimo koliko je od donošenja novog krivičnog zakonika ukupno podnijeto tužbi za klevetu i koliko je predmeta u kojima se pojavljuju novinari, kao tužiocu ili tuženi, kontaktirali smo osnovne sudove pod čijom je jurisdikcijom kleveta. Predsjednici osnovnih sudova, od kojih se, po internim propisima, mora dobiti dozvola za uvid u sudsku arhivu, uglavnom su pokazali razumijevanje za ovaj istraživački projekat i dostavili podatke o slučajevima koji su procesuirani nakon stupanja na snagu novog krivičnog zakonika.

Ipak, ispostavilo se da raspoloživa sudska dokumentacija nije sasvim pouzdan izvor za prikupljanje podataka o kleveti u Crnoj Gori. U pisarnici podgoričkog Osnovnog suda, gdje se vodi većina postupaka, i pored dobre volje predsjednika suda i zaposlenih u arhivi, nije bilo moguće dobiti precizne informacije o svim predmetima vezanim za klevetu, koji su procesuirani po novom zakonu. Naime, neki slučajevi koji su već okončani zvanično nemaju taj status, jer se u pisarnici tako zavode tek nakon što sudija otkuca presudu i proslijedi je pisarnici - što u nekim predmetima nije učinjeno. Tako se, na primjer, postupak koji je protiv Andreja Nikolaidisa, novinara nedjeljnika "Monitor" poveo filmski režiser Emir Kusturica, zvanično vodi kao da je "u radu", iako je presuda donijeta još početkom decembra i Nikolaidisu izrečena kazna od pet hiljada eura. Otežavajuća je okolnost što zaposleni u pisarnici prilikom obrade našeg zahtjeva nijesu bili u mogućnosti da garantuju da su izdvojili sve

predmete vezane za klevetu u koje su uključeni novinari, jer, kako nam je objašnjeno, u podacima kojima raspolažu prepoznaju samo neka zvučna novinarska imena. Taj problem nije bio prisutan u osnovnim sudovima manjih opština, u kojima je broj slučajeva klevete gotovo zanemarljiv i gdje zaposleni u pisarnici praktično napamet znaju predmete koji su dodijeljeni sudijama, kao i biografiju tužilaca i tuženih.

MEDIJI: Mediji su imali razumijevanja za ovo istraživanje. Dnevni list “Dan”, najčešće tuženi crnogorski medij, pri prvom kontaktu nije imao precizne podatke o broju krivičnih tužbi za klevetu. Prema riječima odgovornih ljudi u tom listu, ovo istraživanje im je dobro poslužilo da sačine interni spisak tih postupaka koje vode njihovi advokati. “Dan” se potrudio da sakupi podatke i ustupi ih za potrebe ovog istraživanja, baš kao i većina medija koji su kontaktirani.

Neki mediji su, ipak, odbili da daju precizne podatke o predmetima vezanim za klevetu. Iako su dostavili informaciju o broju postupaka sa kojima su suočeni, insistirali su da podatke o tužiocima daju opisno, jer, kako nam je objašnjeno, strahuju da bi se otkrivanje detalja moglo negativno odraziti na krajnji ishod slučajeva.

NEVLADINE ORGANIZACIJE I STRUKOVNA UDRUŽENJA: Organizacije zadužene za zaštitu ljudskih prava i strukovna udruženja ne raspolažu urednom evidencijom o procesima koji se za krivično djelo klevete vode protiv crnogorskih novinara i parnicama pokrenutim protiv medija. Predsjednik Crnogorskog helsinškog komiteta (CHK) Slobodan Franović tvrdi da je CHK u nekoliko navrata pokušao da od crnogorskih sudova dobije detaljne informacije o slučajevima klevete – ali da mu to nije pošlo za rukom.

U izvještajima te nevladine organizacije se, zato, o kleveti uglavnom govori generalno, a konkretno se navode jedino slučajevi koji privlače pažnju javnosti zbog funkcije ili popularnosti tužioca, odnosno tuženog. Udruženje nezavisnih elektronskih medija (UNEM) koje crnogorskim novinarima preko saradnika iz advokatskih kancelarija pruža besplatne pravne usluge trenutno ima evidentiran samo jedan proces za klevetu - protiv novinara “Monitora” Andreja Nikolaidisa – o kome se puno govorilo zbog činjenice da je tužbu protiv njega podnio poznati režiser Emir Kusturica.

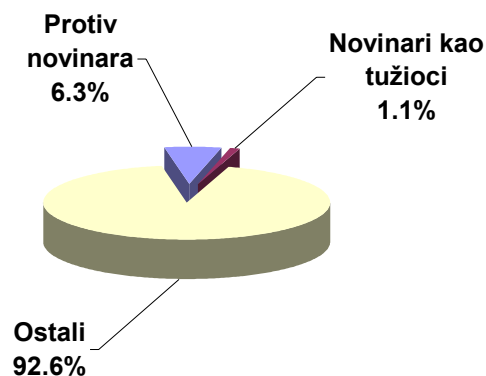
Iz predočenih razloga, ovo istraživanje bilo je ograničeno, a analizom svih prikupljenih podataka dobijeni su sljedeći rezultati.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

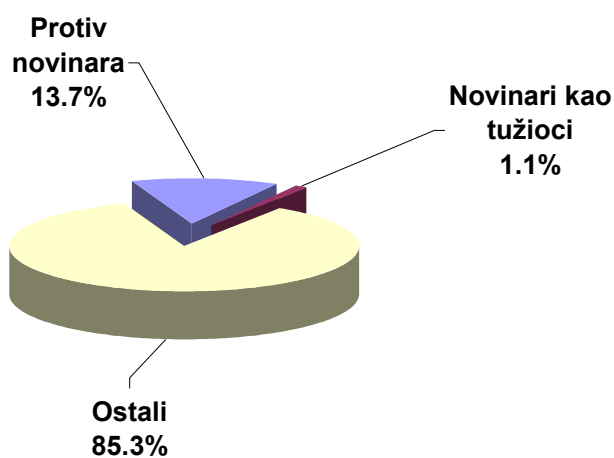
Prema zvanično dobijenim informacijama iz crnogorskih osnovnih sudova, od donošenja novog krivičnog zakonika procesuirano je ukupno 95 tužbi za klevetu, od čega je šest tužbi podnijeto protiv novinara. Novinar se kao tužilac pojavljuje u samo jednom slučaju. Međutim, iz uporedne analize svih prikupljenih informacija slijedi da je od donošenja novog krivičnog zakonika protiv crnogorskih medija i novinara pokrenuto najmanje 13 postupaka za djelo klevete.

Podaci iz Osnovnih sudova:

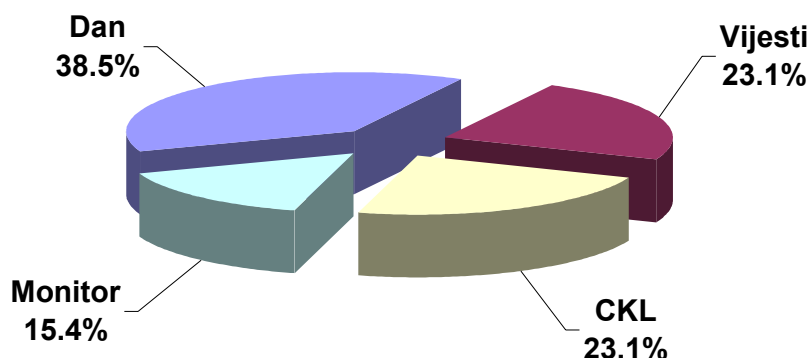
Osnovni sud:	Ukupno	Protiv novinara	Novinari kao tužioci	Ostali
Bar	0	0	0	0
Berane	14	1	1	12
Bijelo Polje	9	0	0	9
Cetinje	2	0	0	2
Danilovgrad	0	0	0	0
Herceg Novi	8	0	0	8
Kolašin	0	0	0	0
Kotor	8	2	0	6
Nikšić	11	0	0	11
Plav	0	0	0	0
Pljevlja	2	0	0	2
Podgorica	39	3	0	36
Rožaje	1	0	0	1
Ulcinj	0	0	0	0
Žabljak	1	0	0	1
Ukupno	95	6	1	88

Rezultati uporedne analize:

Na spisku tuženih medija nema ni jednog elektronskog, a od inkriminiranih listova i novinara prednjači dnevnik DAN sa pet (5) tužbi .

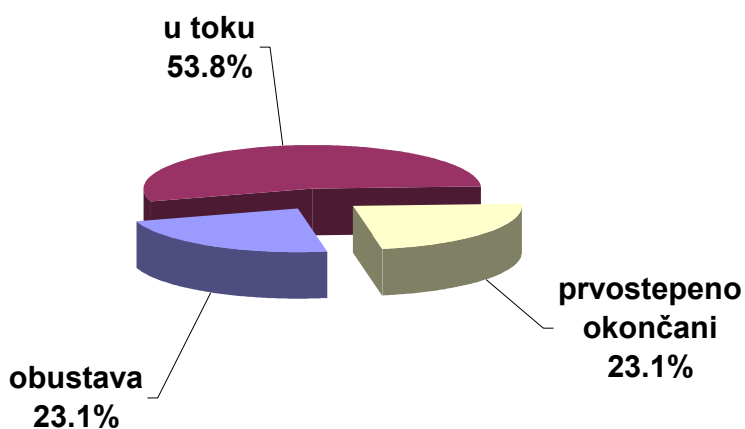
Protiv “Crnogorskog književnog lista” i ljudi koji pišu za taj časopis pokrenuta su tri procesa, protiv novinara nedjeljnika “Monitor” dva, dok su protiv novinara dnevnika “Vijesti” povedena tri postupka za krivično djelo klevete, od kojih je jedan obustavljen a dva su u toku.

NOVINARI KAO TUŽIOCI

Novinarka “Vijesti” Romana Lalić jedini je crnogorski novinar koji se, u periodu od donošenja novog krivičnog zakonika, pojavljuje u svojstvu tužioca. Lalić je tužila Radivoja Merdovića, predsjednika OO Socijaldemokratske partije iz Berana, ali je od tužbe odustala u septembru 2004. godine.

STATUS PROCESA PROTIV NOVINARA

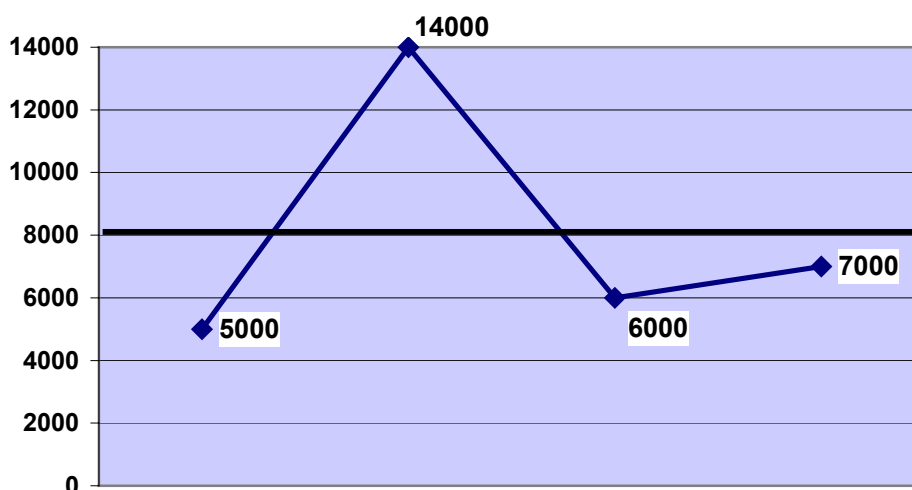
Od ukupno 13 postupaka tri su obustavljena nakon što su privatni tužioci odustali od tužbe, sedam je u toku, dok je u preostala tri slučaja donijeta prvostepena presuda.

U dva procesa novinari su oslobođeni optužbi, ali je u slučaju saradnika CKL-a Marka Đonovića Viši sud donio odluku o obnovi postupka. U prvostepenom postupku, u procesu koji je počeo i završio se po novom zakonu, osuđen je samo jedan novinar – Andrej Nikolaidis.

VISINA IZREČENIH NOVČANIH KAZNI

Novčana kazna od 5.000 eura izrečena je u podgoričkom Osnovnom sudu, novinaru “Monitora” Andreju Nikolaidisu koga je tužio Emir Kusturica. Taj proces je pokrenut i vođen po novom krivičnom zakoniku. Po novim zakonskim odredbama izrečene su još tri kazne u postupcima započetim prije stupanja na snagu novog krivičnog zakonika. Dnevnik “Dan” je kažnjen sa 6.000 eura po tužbi pomoćnika ministra unutrašnjih poslova za državnu bezbjednost Duška Markovića. Marković je 17. januara 2005. godine dobio i 7.000 eura u postupku koji je poveo protiv firme “Milenium”, osnivača već ugašenog dnevnika “Publika”. Po novom zakonu, kazna od 14.000 eura izrečena je i u procesu koji je protiv dnevnika “Dan” i urednika tog lista Danila Vukovića pokrenuo crnogorski premijer Milo Đukanović. Prosječan iznos izrečenih kazni je 8.000 eura.

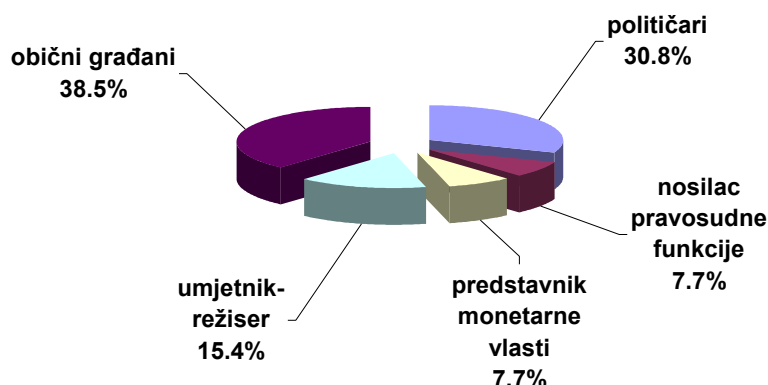

VRIJEME TRAJANJA PROCESA

Prosječna dužina trajanja prvostepeno okončanih sudskih procesa za klevetu, pokrenutih nakon donošenja novog krivičnog zakonika, bila je 124 dana ili oko četiri mjeseca.

DRUŠTVENI STATUS TUŽILACA

Od trinaest postupaka za klevetu, pokrenutih u posljednjih devet mjeseci, u četiri slučaja podnosioci tužbe bili su nosioci političkih funkcija – potpredsjednik Skupštine Crne Gore, poslanik parlamenta državne zajednice, lider stranke...

Kao tužioci se pojavljuju i visoki predstavnik monetarne vlasti (Ljubiša Krgović CBCG) i sudija Osnovnog suda, u dva predmeta umjetnik-režiser Emir Kusturica, dok su u pet slučajeva podnosioci tužbe obični građani.

PROCESI ZAPOČETI PO STAROM ZAKONU KOJI SU JOŠ U TOKU

Osim već pomenutih 13 procesa koji se vode protiv štampanih medija i novinara, pred crnogorskim sudovima je još 31 postupak započet prije donošenja novog krivičnog zakonika.

Od toga se 21 postupak vodi protiv dnevnog lista "Dan" i njegovih novinara, jedan protiv firme "Milenium", izdavača ugašenog dnevnika "Publika", i devet za naknadu nematerijalne štete protiv dnevnika "Vijesti". Nakon donošenja novog krivičnog zakonika, prvostepeno su okončana dva postupka koja je po starom zakonu protiv novinara "Dana" Danila Vukovića pokrenuo premijer Milo Đukanović. Vukoviću je po novom zakonu, u jednom od procesa, u podgoričkom Osnovnom sudu izrečena kazna od 14.000 eura, a u drugom postupku, u istom sudu, oslobođen je optužbe 28. decembra 2004. Prvostepeno je okončan i proces koji je šef državne bezbjednosti Duško Marković pokrenuo protiv lista "Dan" u februaru 2004. Marković je tražio 50.000 eura odštete, a podgorički sud je u maju iste godine naložio "Danu" da Markoviću isplati 6.000 eura. Duško Marković je dobio i 7.000 eura u procesu koji je pokrenuo protiv izdavača "Publike", firme "Milenium". Presuda je izrečena 17. januara 2005. godine, a advokati odbrane su najavili žalbu Višem sudu.

Osamnaest postupaka protiv dnevnika "Dan" i novinara tog lista još uvijek je u toku, kao i devet parničnih postupaka za naknadu nematerijalne štete protiv dnevnika "Vijesti".

*Istrazivač Instituta za medije Crne Gore,
Petar KOMNENIĆ*